Kvindesind

Forord til den elektroniske utgaven

Dette verk av **Nini Roll Anker** (1873-1942) er digitaliseret i december 2006 av Nasjonalbiblioteket, Oslo og tilpasset for Projekt Runeberg i september 2014 av Ralph E.

ftmiSeUHiutcr

KVINDESINDNINI ROLL ANKER

KVINDESIND

KRISTIANIA FORLAGT AV H. ASCHEHOUG & CO. (W. NYGAARD)

1924Copyright 1924 by H. Aschehoug <5- Co. Kristiania

PRINTED IN NORWAY CENTRALTRYKKERIET KRISTIANIASYNDENHun var født og vokset op paa en prestegaard. Atten aar gammel blev hun gift med en mand i nærmeste by, en vel* standsmand. Av forældrene hadde hun faat de meninger, hun trængte; og hun levde de to første aar av ekteskapet lykke« lig og ansvarsløs, i samkvem med mandens jevnaldringer av begge kjøn, folk omkring de tredve.

Saa hænder det, at lægen en sommer sender hende alene til et badested. I no» gen uker er hun sammen med ungdom, som danser og synger, gaar tur i maane= skin, trætter, forlikes og blir væk for hver« andre to og to.

Hun glemmer ikke manden, men hun gjemmer ham væk. Hun er lykkelig gift, det er ikke mer at tænke paa. Hun har en sommerven, han finder paa alleslags galne ting, det er umulig at verge sig for4

ham, kyssene hans træffer hende paa haa« ret og kinden og munden sammen med solstraalene og maaneskinnet. De syns ikke, de sætter ikke merke. Alle mennesker ler med hende, hun ler med alle, hver kveld lægger hun sig utslitt av glæde. Langt inde er det noget, som verker litt . . . Men søvnen dækker det til.

Saa en dag er det slut. Hun staar i et kupévindu og vifter til alle straahattene og lommetørklæene paa perrongen. Pludselig ser hun dem ikke mer, pludselig er hun alene.

Hun stirrer ut av vinduet. Toget flyr mot hjemmet, mot gjensynet, mot manden. Da fornemmer hun med ett pinen i sindet, den er blit stor og tydelig. Og for første gang paa mange üker kjender hun efter om hun glæder sig til hjemkomsten — og finder bare en dunkel skræk som øker des mer den minker, avstanden mellem hende og ham, hun tilhører. —

Hun har været hjemme et døgn. Sol« skinnet har forandret sig, dødt og hvitt ligger det i havegangen og paa græsset.5

Hun staar og ser paa det og venter; men det vil ikke tindre og blusse. Det er der« for — tænker hun.

Manden spøker med hende. Hun faar graaten i halsen. Det er derfor . . .

Og hendes lille graahaarede mor kom» mer paa besøk. Hun klemmer sig ind til hende, hun kan ikke se hende i øu nene.

Hendes syndeskyld vokser med de an* dres godhet og omsorg — i synske glimt forutlever hun det menneskes liv, som har løiet og sveket, mennesket med de bedrø* vede øine og de ugla læber, den syndige som ikke kan sove i Jesu navn.

Og mandens gode og fine egenskaper reiser sig omkring hende, fortapt stirrer hun paa dem: saa snil er han mot hendes mor, saa arbeidsom er han, saa ædrue* lig . . . Men hvem er hun, som kunde la sig kysse av én, som ikke var ham ?

Den første dag vilde hun styrte sig i armene hans og bekjende. Men alt den første dagen fandt hun ikke en stund som kunde brukes. Og siden blir det bestan«6

dig vanskeligere; det som maa sies blir vidløftigere, skjæbnesvangert.

Da nærmer hendes énogtyvende fødsels« dag sig. Denne dag kan hun ikke opleve uten at ha lettet samvittigheten — den dagen kan hun ikke se ind i de rolige, klare øinene hans uten at dø av skam og sorg.

Og eftersom tiden lider tænker hun nu mer paa manden end paa sig selv. Smer« ten hun maa volde ham fylder hende, den tar smaken av tungen, følelsen av hænderne — hun greier ikke længer se paa hans glade ansikt uten at vende sit eget væk. Hvad vil han gjøre med hende i den første vrede? Vil han slaa hende? Vil han støte hende væk fra sig for altid? Hun mindes de gangene, hun har set ham vred — hun prøver ane sig ind mot noget voldsomt, som kan ligge skjult i hans natur.

Eller — han er for ædel! Sorgen kan ikke bli brutal hos en som ham. Han vil ikke jage hende fra sig, han vil la hende faa bli, faa sone, faa gjøre godt igjen. Hun skal fortjene ham tilbake, gjøre ham tryg, vinde igjen, skridt for skridt.7

Voksent og tappert tænker hun det igjen» nem: hun har sviktet ham, men hun vil gjøre bot — hun er rede til at ta ydmy* gelsen, hun skal ikke omkomme i hans kulde.

Og hun blir rolig; hun ser paa sit eget ansikt i speilet og tænker at selv om han faar avsky for dette ansikt, som en anden har kysset, maa hun bære det. —

Kvelden før fødselsdagen er de alene.

Hun snur sig fra ham, ser paa væggen og begynder: Det er hændt noget forfær* delig . . .

Fremoverbøiet, med hænder som knuger hverandre og røsten utydelig av graat for* tæller hun om sin synd, fortæller nøiaktig fra begyndelse til ende om denne sørgelige sommer. Hun skjuler ingenting om sig selv, ber bare om at slippe nævne den an« dres navn. For at manden ikke skal lægge ham for hat. Han var ikke mer end én og tyve aar gammel, han heller. Han var en student, bare.

Da det er sagt, synker hun sammen, den spæde skikkelse folder sig, lik en liten hund gjemmer hun hodet.8

Manden har sittet og set paa hende. Noget ualvorlig har lekt i hans godmodige ansikt. Nu skygger de brune øinene til, et sekund.

Har du fortalt alt? spør han.

Alt? Hun retter sig, prøver se ham gjennem taarene — Hvad mener han?

Da tar han hende under haken og løf* ter det endda barnerunde ansiktet op til sit.

Du lille søte unge — han ler og kysser hende.

Men?

Ja — svarer han — var det saa forban» det farlig? Saa han likte at kysse dig, han ogsaa — saan en fræk student!

Ti aar senere sitter de sammen for siste gang.

Som moderne, frisindede mennesker har de rolig gjort op sit fallitbo.

Likevel sier manden med et visst ve« mod:

Vi var da lykkelig engang. Du holdt da av mig, engang. Hvorfor kunde det ikke vare?9

Skal jeg si dig det? Hun vender sit hvite skeptiske ansikt mot ham. Du ringe« aktet min første synd. Det forvandt

jeg aldrig.GODSETS HERREHøstkvelden gjorde det skumt mellem granene, som ringet ind plassen og de smaa dyrkede jordlapper. Hovslag hørtes i stilheten — nogen red over berget paa andre siden bækken. . .

Plaskonen kom frem i fjøsdøren, lydde og haandskygget øinene. Nu saa hun hest og kar — en stor kar i kavai paa en blak gamp. I samme blinken drog hun kjende sel paa ham, endda det var aar og dag si« den hun hadde set ham — lynrapt fik hun føtterne ut av trætøflene og smat over det vesle tunet i hoselæsten, fremlut og skyg, lik dyret som blir vår hauken.

Vel indkommen drog hun igjen døren efter sig og blev staaende, med haanden paa slaaen — det låve rummet sluknet med ett.

Stæng ikke døra, mor, skrek det i — vi ser ikke skumme. . .

2 — Kvindesind.14

Hysst! hvisket moren. Og slik makt var det i røsten, at jentene slåp det de stod med, og tversnudde.

Nu rann morens ord gjennem tusmør« ket bort til dem, en het, aandeløs kvisker: Det kom en kar østfra over kloppen, — det var han sjel — det var hosbond, gud trøste dem alle i Jesu navn. Svint, svint — stikke unda kjørrøl og rot, nøre paa var« men — høfse sig og tie still. . . Og spurte han, var det at svare som sandt var, at'n far hadde sjuknet i vaarkreppa og her sat de i nøden. . . Og vilde han ta tiltakke, saa fik de i guds navn sætte frem for ham og friste gjøre ham tillags. —

Saa snar og stilt kom rytteren skogstien frem til huset, at ridepaaken small mot væg« gen endda mens Letta Risbraaten stod med haanden paa dørhaven og formante døtrene sine. —

Ritmesteren bøiet hodet og steg over den høie dørstokken ind i sin leilænding salig Anders Risbraatens stue. Efter ham fulgte de tre kvindene. Med list og med lempe hadde det lyktes for dem at faa15

hesten ind paa den vesle laaven. Alle fire var de varme og opkavet av strævet — rit« mesteren tørket ansikt og hals med et stort broket silketørklæ og slåp sig ned paa bæn« ken indved bordet med en ed — Fanden inderlig annamme disse bygninger paa lands« bygden — hus og uthus for haugefolk og tusser. . .

Hadde de øl, kunde de sætte frem. Melk drak han ugjerne.

Den yngste av de unge jentene nærmet sig bordet; hun bar sadelvæsken og ride« pisken — med nedslagne øine og varlig som haandterte hun krustøi, la hun sakene fra sig paa ytterste snippen av det rødmalte langbord. Ildskjæret fra den aapne gruen gyllet haaret og kindet; de lange øienvip« pene skalv heftig.

Du kan spænde op remmene, sa rit« mesteren — han blev ved at se paa hende. Bævringen i det blottende unge kvindean« sikt øket, hænderne famlet og tok imist, læ« bene glidde fra hverandre og vilde briste av blod. . .

Ta det rolig, lille — han retledet de dir«16

rende fingre. Først den — saa den . . sa han.

Litt efter heldte han sig bakover og lo — lot sig sige ned paa bænken til veik« ryggen fik stød mot en stok i væggen, og rettet benene, saa det skurte i sporene. . .

Har I seng i kammerset derinde, min gode Letta, spurte han — den klare, stutte latteren hadde som gjort ansiktet yngre.

Leie skulde hosbond faa, om han vilde tækkes — konen tok et steg frem fra gruen, bak hende tukket døtrene sig sammen som fugleunger — men senglaken og overbred» sel . . . hun stanset op og fingret paa de to tyndslitte sølvringene, hun bar paa høire haand.

Laken av skind førte han altid med sig, de var at finde sammenrullet bakpaa sad« len. Men ren halm vilde han ha under sig og rikelig; item ønsket han et aftens* maaltid. Av tasken vilde de erholde bræn« devin, sukker, te og røket kjøt — smør, brød eller kake og varmt vand kunde hu= set formodentlig præstere?

En kop tevand vilde smake ham for*17

træffelig — han var en del maroder efter fire dages ridt. Og herfra til gaarden var det endnu gode tre mil. Han vilde spise, sove og ride videre imorgen klokken otte slet.

I kan sætte Jer i cirkulation, mine ven« ner — han lo igjen: de tre kvinder stod fremdeles urørlige som milestolper, morens hode hadde seget over paa siden mens han talte, og hun hadde aapnet munden for bedre at fatte. —

Litt døsig sat han og fulgte det travle stel, som nu fyldte stuen med hvisk og lyd. Ilden paa gruen var alene om rummet — forraadet av støpelys var gaat med i Anders Risbraatens gravøl; konen var utrøstelig over denne malør, men han beroliget hende: det passet ham at sitte i det milde lys fra bjerkekubbene, hans øine var anstrengte av vind og sol — det passet ham at sitte rolig her og meditere.

Og lyset lekte med de unge kvinde« skikkelser. . .

Døren til kammerset blev aapnet. Der« inde stod den lyshaarete, den lille blyge,18

som nyss hadde bragt ham sadeltasken; hun lyste for søsteren med en tyristikke, løftet og sænket armen med den flammende stikke. Det smukke ansikt luet til, bleknet bort, glødet atter frem ... og forbi dør« gapet gled søsteren med noget i favnen, hendes kraftige silhouet med de svære haar« fletter tegnet sig fint mot det flakkende rødskjær. . .

Mens han spiste, sat de tre kvinder ved siden av hinanden paa krakken ved gruen; de unge sat tause, begge med hænderne gjemt i fanget, — andæktige som bønders skik er under maaltidets akt.

Han talte en del med moren. Om de øvrige leilændingers liv og forhold; men han berettet ogsaa godlynt om sit ridt skog« leides for at kontrollere opstakingen av den projekterte alfarvei. Og da han hadde tømt sin tredje kop te, lot han dem vite, at hans hustru i disse dager ventet sin nedkomst.

Letta bar frem en mugge med varmt vand og glas, som han hadde befalt.

Vorherre skjænke hosbond en søn.

Tak, min gode Letta.19

Hun blev staaende; og strøk den rund« slitte bordkant med pekefingeren.

Om hosbond hadde tænkt at fæste Ris« braaten til nye folk?

Det hadde han rimeligvis. Naa?

Om hosbond ikke kunde være naadig og la hende og smaajentene friste at drive plassen? Selv var hun ved god helse, seng« fast hadde hun ikke været siden hun laa i barnseng med gutten. . .

Naa — hun hadde hat en søn?

Ja hun hadde hat søn. Han hadde levd indpaa det ellevte aaret. Da tok Gud ham. Det hadde ikke været braat saa tungt at miste manden som at se gutungen slukne.

Ritmesteren heldte sig atter mot væggen og strakte føtterne i de høie blanklærs støv* ler ut over gulvet. I smaa blaa puff sendte han røken fra kritpipen — det lange, spæde rør stod fast mellem hans sterke tænder. Han saa paa de to ved gruen — begge møtte et sekund hans øine med et blankt og hastig blik. Saa bøiet de hodet og sat som før.

Og saa vilde hun bryte og pløie og20

berge grøden med disse to sukkermøer — hm? Og vilde hun selv stille til hoveri* arbeidet paa gaarden? Hm?

De var ikke kløkke og ikke var de veikvoksne, jentungene — som hosbond selv kunde se —

Inger, Josefine Vilhelmina, reis dor' — sa moren.

Snart og kattestilt gled begge op fra krakken og stod.

Inger . . . tok han op, fortænkt.

Konen førte pekefingeren langs bord* kanten —

Og en dag faar jeg vel maag, om Gud vil, sa hun — og da er vi berget. . . Inte kan det vel drøie saa langt med det, hel* ler —

Døtrene saa paa hverandre; den mørke tok flettene sine og skjulte ansiktet i dem.

. . om hosbond vilde være naadig og la hende faa sitte paa plassen — et aarstid, et prøveaar . . .

Han dampet tobak — det pep i det lange piperøret som i et svalereir. . .

Han var genegen til at tro, at det vel21

ikke hadde hændt i den tid hans slekt hadde eiet godset — og det var ingen liten tid, min gode kone, nærmere hundrede aar

— at et fruentimmer var blit sittende som leilænding paa en av plassene her i skogen... Det var saagu intet modest forlangende. Han forbeholdt sig at sove paa det.

Da han reiste sig for at begi sig til ro, vek de unge til side for ham og neiet. Han strøk den lille blyge over haaret.

Ei, ei, sa han, saa støpte I allenfals to lys for mig i nat.

De fulgte ham med øinene, de slåp sig til at stirre vidaapent paa den vældige ryg

— slett som skind dækket klædesfrakken akslene, hodet sat i halsbindet som krone paa stuv, haaret var lyst og blankt, og den finhydde fete kjaken disset litt for hvert steg han skridde. . . Det sang i sporene — de var gjerne sølvsmidde. . .

Høstnatten sveper dem som i en stor svart feld. Og inde i mørket er det hett og stilt.

støpe lys = neie.22

I sengbænken bakom gruen ligger mor og døtre — lysvaakne, umælende, tæt ihop — ligger og ly'r paa den jevne lyd av en sovendes aandedræt.

Han hadde bedt dem aapne ruten; men kammersvindøiet var gjenspikret. Da hadde han sagt, de fik stille oppe døren.

Lukten efter ham driver fra og til i rummet; tobak, brændevin, søtt lær . . . kast i kast blander den sig med hjemme* lukten fra saueskind og grue — friske, vare næsebor snuser imot den, det nyser fordækt borte i sengbænken. . .

Maanen kommer op. Inde i kammer« set staar han paa glasset, — han er i min* ken, skrinn og rød, Letta kan vel aldrig tro, det vesle maanelyset kan skipie søv* nen til nogen. . . Hun sætter sig op og lægger øret til væggen.

Herre Jesus —

Det braker til inde i kammerset, sengen gir sig under den svære kroppen — han hiver sig i søvnen og stønner.

Han er vaaken. De hører han drikker av vandkoppen, han befalte dem sætte paa stolen.23

Inger, kalder det.

Inger!

Moren leter bortover teppet, glir fing« rene over den nærmeste krøkte ryggen og kommer bort i flettene hendes Inger. Med haanden flat mot datterens skulder skuver hun hende varsomt ut —

Skund dig, barn. . .

Uten en lyd slipper jenten sig ned paa gulvet — lik en svart skygge trær hun sig gjennem det blaa mørket — under stakken lyser det i de nakne føtterne.

De hører kammersdøren bli stængt — slaaen biter i paa indsiden saa det gneller.

Lydløst som hun hadde gaat, saa kom hun igjen, tonte frem som en skygge av skyggen og vilde op i bænken. Mo« ren skubbet sig ut mot sengfjælen — uten et ord steg datteren over hende og la sig indved væggen. Om en stund hørte de to andre paa blaasten at Inger sov tungt. —

Maanen hadde seilt rundt husnoven nu, hadde tat til i glans — Josefine Vilhelmina kunde se briskebaret, det laa lik smaa lodne24

skoppetroll der maanelyset svam paa stue« gulvet.

Nu blundet moren ogsaa . . . det blistret i hende, naar hun slåp pusten.

Uten at le'e et lem laa Josefine Vil« helmina. Smaatt, smaatt vandret maane« lyset over ryen ved kammersdøren, kløv opefter væggen og kom bort bakom skjæn« ken. . .

Hun sov ikke og drømte ikke — hun hørte det hvisket: Du lille.

Uten en lyd slåp hun sig ned paa gul« vet — det graanet alt av dagen, varsomt satte hun føtterne paa de bare flekkene mel« lem brisken til hun naadde ryen foran kammersdøren.

Du lille . . 1

Klokken otte slet stod Letta Risbraaten ute paa tunet og prøvde stagge den store, blakke mærren — dyret tygde paa bittet saa skummet drev av kjæften paa det, grov med fremføtterne i græsvolden og slængte hodet saa hun snøtt greiet holde sig paa bakken.25

Ritmesteren kom ut i solen. Han var reisefærdig og nyraket — de finhydde kja« kene sken — over det høie svarte halsbin« det stod kravetøiet hvitt som sne. Fra hog« gestabben steg han i sadlen. Letta slåp ikke tømmen. . .

Naa?

Om hosbond hadde et ord at si hende før han for — hun fulgte bortefter volden, i riks og rykk eftersom hesten drog hende.

Saa — hun vilde ha hans decision paa staaende fot? Han saa ned paa hende, de fyldige læber smilte godliende.

Om hosbond vilde gjøre saa vel — nu han hadde sove' paa det. . .

Han rettet sig i sadlen, saa bent ind i soløiet og lo saa det klang i den klare høstmorgen.

In dubiis qvod minimum, — mumlet han — og han bøiet sig ned over sadel« knappen og spurte hvor de to smaatøsene hadde forstukket sig?

Jentene var i fjeldet — de hadde reist av i otta, de — efter sauen.

Ogsaa den lille med det satans lange navn?26

Baa'e tvo, hosbond. Josefine Vilhelmina og Inger — baa'e i følge. . .

Josefine Vilhelmina . . . tok han op.

Han gav konen en daler.

Hun tok pengestykket med venstre haand — den høire klorte sig fast om tøilene, saa knokene hvitnet.

Naa — saa faar du i Herrens navn bli sittende paa grunden da — det er en sot« tise, men top! Paa gjensyn, min gode!

Hun stod alene igjen paa tunet og neiet til ryggen i den blaa kavai, som nu slog ut flakene lik vinger over hestens

første frie kut —

Gud velsigne hosbond!DØDENLægen hadde sagt til ham, at hun ikke kunde leve.

Han stod foran kaminen i stuen, ikke med ryggen til den, nei lutende over den med de knyttede hænder stemt imot stenhyllen og tommelfingrene pres* set imot hverandre. Blodet steg til hodet paa ham, skyll efter skyll som foran et anfald.

Ovenpaa rørte nogen paa sig, det sub« bet paa filtsko; pleiersken stelte hende til natten.

Nu laa hun og ventet paa ham. Hadde hørt lægens røst og hans røst hernede, visste hvad det gjaldt. Og hun vilde se paa ham, lete i ansiktet hans efter sand* heten, som han hadde lovet at si . . .

Minda — Minda — Minda.

Navnet hendes presset sig frem over

3 — Kvindesind.30

læben — han dukket sig og bet sig i trøie* ærmet for ikke at skrike.

Efter denne forfærdelige kveld — de hadde hulket som barn begge to — fulgte nogen dager, som kunde lignes med deres lykkes første tid, da hver time kom urørt og nyfødt, sendt for at brukes av dem.

Bare at dengang var det det ukjendte liv, som aapnet sin port. Nu var det den fremmede død. D a drog fantasien ut mot det kommende og hentet blomster fra tænkte hager og rakte mot bugnende trær i drømte skoger; nu lette sindet hjem gjennem mange samlivsaar, tilbake til alt som dengang blev vundet og fundet — til kjendte lunder i kjærlighetens rike.

Han sat hos hende, han kunde ikke komme nær nok — og han fik putens plas mot sengens hodegjerde, det lyse haaret hendes laa mot kinden hans; og ordene de hvisket bøiet minde efter minde til side, til de tidde og saa ind i ungdomslykkens kalk. Endda en gang slog sødmen sammen om hans sanser — blanke dager, lyse næt*31

ter . . . Endda holdt han dette legeme i armene sine — endda . . .

Hele natten brændte lyset inde hos den syke.

En strime skar gjennem dørsprækken hans soverum i to. Et sverd nogen hadde sænket. Det glimter svakt i klingen . . . Paa denne siden han, vaaken, aandende. Paa andre siden det tomme mørke, mørket hun skal ind i — alene.

Aldrig!

Minda, hvisker han — Minda, sover du?

Hun aapner de store øinene. Ja de er rædde — rædselen er det, som gjør pupil« len saa stor og blikket saa sterkt . . .

Jeg har ligget der inde og tænkt. Jeg kan det ikke, Minda! Kan ikke leve naar du ikke er her. Jeg vil følge dig — følge dig over. Vi skal gaa sammen, som vi gik sammen, dengangen . . .

Hun ligger.

Han gaar i sit daglige arbeide igjen. Det kan dra ut —. Og hun ligger jo der,32

hun er endda midt i hjemmet, er endda aksen, det inderste, kjernen.

Hver eftermiddag sitter han oppe hos hende — stuen er kold, blomsterglasset tomt, pianoet lukket. Der nede kan en mand ikke leve.

Han læser avisen høit for hende, naar hun orker det. Smaasnakker, naar hun or« ker det. Naar det lir mot kvelden, strir han med en haardnakket trang til at gjespe, kvæler rid paa rid . . .

Hun synes han skjæl ver?

Nei da, Minda! Og han reiser sig og driver litt paa de tre meter gulvflate bor« tenfor sengen og prøver bli herre over gjespingen.

Han tror hun sover. Da ser hun op og spør:

Hvad sat du og tænkte paa nu?

Paa dig.

Men han hadde sittet og tænkt paa hendes begravelse. Igjen reiser han sig og driver i værelset. Hvad skal han gjøre? Det kommer ogsaa i rier . . . kirken,33

kransene, marskalker, Mindas yndlingssal» me . . .

Graaten tar ham.

Vær ikke saa fortvilet, hvisker hun; og sakte, sakte: Vi er jo ikke nødt til at skil» les, husk.

Hun ligger.

En dag er det varmt i stuen; lampen er tændt.

Det er hende, som vil det. Hun vil, at han skal røke som han pleier efter mid» dagen, sitte foran kaminen som han pleier.

Og det tror hun? Der er ett rum her i huset, een lampe, een ild: der hvor hun ligger og lever.

Han gaar nedenunder. Paa teppet foran kaminen sover hunden. Han tar blomster» sprøiten som staar i hendes krok av stuen, slaar vand paa den glødende kok» sen, slukker lampen. Ut! roper han til hun» den — ut!

Jeg trodde du gik ned for at sitte der litt, likevel, sier hun.

Kunde hun tænke, at han vilde det?34

Lægen mener hun vil bli bedre pleiet paa sykehuset. Nu naar det lakker og smer« tene øker . . .

Hvad vil du selv, Minda? Hvad vil du helst selv?

Det som er best for dig.

Best for ham? at ha hende hjemme, nær — se hende hver morgen og kveld. Men det er hende det gjælder —.

Da blir jeg hjemme, sier hun.

Hvad er det som slukner i ham og gjør øinene hans tomme?

Hvis vi ikke kan stelle dig som vi burde . . . Hvis du kan leve, om bare én dag længer der inde, Minda . . . Hvis jeg kan faa beholde dig litt længer — hvis du der inde kan lide litt mindre —

Hun nikker.

Ja kanske det er det klokeste, sier hun — lægen vet best.

Han sitter inde hos hende i sykebilen, som henter hende. Han bærer selv baaren sammen med sykehus»manden. Han blir hos hende i det nummererte rummet, til de35

sier han maa gaa. Og hele veien hjem graater han, gaar og graater.

Atter er det varmt i stuen, ild paa kaminen. Til langt paa nat blir han der* inde; røken fra cigaren driver sakte mot den sotsvarte væg bak glørene — hunden lægger hodet paa knæet hans.

Har du det godt, stakkars fyr, mumler han og stryker setterens myke haarlag. Har du det litt godt igjen?

Hver dag gaar han veien op til hende og hjem igjen. Sitter paa den sletryggede stolen ved sengen, kysser hænderne hendes. Bøier han sig over ansiktet, snur hun det væk.

Nei ikke paa munden, hvisker hun.

Naar han kommer hjem igjen, tar han sig en dram og skifter jakke.

Hun faar morfin. Mer og mer mor« fin. Smertene kræver det. Hun snakker ikke saa meget, længer. Hun ligger med lukkede øine og smiler, naar hun hører ham.36

Han vil tænke paa hendes smil — eie det evig. Naar han gaar i stuen og rydder bøkerne sine, tukter han tanken til at min« des — nu ligger hun og sover smi» lende . . .

Han flytter skrivebordet frem til vin« duet. Piken hjælper ham. Han har altid ønsket det kunde staa der.

En dag dør hun — nei ikke én, mange.

Han gaar ikke hjem mer; han faar ligge hos en ven, han blir vækket om natten av telefonbud, haster til hende, sitter ved sen« gen, stirrer paa det hvite ansiktet, holder haanden hendes, venter og venter paa det svake tryk av de kolde fingrene. Hun puster ikke synlig mer. Han ser paa plei« ersken, paa lægen . . .?

Nei, hun sover, svarer de.

Og han viker ikke mer fra sengen. Sakte som en vinge dirrer hendes hjerte — saavidt, saavidt dugger speilet foran de tørre læbene.

Minda, hører du mig, Minda? Min elskede. Mit liv.37

De skjælvende øiehaar svarer. — En ny nat.

Da aapner hun læbene, buer dem over et eneste ord: Kom!

Sitrer. Strækker sig. Smiler.

Han ser paa pleiersken. Pleiersken nik*

ker.

Alene.

Alene — paa denne side av det flam« mende sverd.

Han vil ikke til vennen — han vil hjem. Gaar den kjendte veien, møter duften fra granhækkene, møter et fint regn, løfter an« siktet mot regnet.

Men benene hans er svake, knærne fjæ* rer som uslitt, og under brystet brænder en smerte . . .

Er han blit syk?

Da staar han foran sin egen hustrap. Novembermorgenen gryr, himlens blygraa smelter og blir sølv over aasranden.

Frisk og eggende staar kaffeduften fra et aapent vindu . . .38

Brystet vider sig ut, han tar et dypt aandedrag.

Smerten under bringen er sult. Aldrig saa ensom. Aldrig saa for« tvilet.

Aldrig saa fortærende sulten.BLODDRAAPENGutten har raakt.

Fuglen tvertystner — uten styring klø« ver den kveldrøden over granspirene, duk« ker lodret ned i det grønne skoghav og forsvinder.

Om han finder den, nu--

Han klyver en skigard, springer over et myrdike, lægger sig til at lete under vind« fald og top. Dirringen i kroppen tar til: han ser mon paa skumringen fra minut til minut, snart vil det være uraad at skille fugl fra stein og stubbe. Hænderne rører sig hastig og ustøtt over tuene, famler i lyng og hvitveis — en kjølighet som fra giemt

sne møter da og da hans hete an« sikt.

. . . Om høstkvelden er skogen trygget av mørke, da skymter det i harefeld og ræverumpe, i elgelænd og maarebryst, da kan en ligge og se i alt det svarte. Men42

vaarnatten blinder — vaarnatten er fuld av hemmelighet, av lønlige ting et øie aldrig faar skue — drift og drap, undfangelse og mi* rakel; blind stirrer mennesket i hvitt mørke.

Da 1 u k t e r han fuglen.

Hjertet hamrer, pusten blir traak og snodig, han faar lyst at le.

Og i dunkle sekunder inden fingrene stumrer bort i en varm dot fjær straaler noget gjennem ham — ikke fra syner, ikke fra klare minder — fra selve margen av barnedager og lykketimer. Lik en let rus tar det sansene, det glemte drar aande i ham, lukt og hørsel erindrer: vaarnætter som denne, høstmorgener med dug paa engene, blussende sommerdager.

Nu er det siste gang. —

Ute paa skogsletten dvæler et forlatt dagslys.

Han ser paa sit bytte.

Stort og enfoldig hvælver fugleøiet sig, speiler nymaanen i den blanke hinde. Fjær* hammen er uten lyte; men der underneb* bet glir ind i det øvre som i en skede, der hænger en klar draape blod.43

Og han løfter rugden, lægger munden imot og drikker bloddraapen.

Det er en pakt. Verden skal bli hans. Til hans egen vaar er slut vil han fær« des. Ikke nøies, ikke fæstne, ikke gjøre som de andre. Styre efter blaaner . . . sanse nye stjerner ... se jorden som fug« len.

Han vil se jorden: fjeld og floder, ild« sprutende berg, sletter og ørkener. Sol« straaler bene som regn. Palmer. Fremmede himler.

Gutten er utlært og reisefærdig.

Det er siste kveld.

De sitter paa en liten altan i en stor by. Som en aapen skuf i en umaadelig dragkiste staar den paa leiegaarden — røde geranier velter ut over kantene, lik duft« løse balblomster fra overfyldte gjemmer.

Han sitter ganske nær hende. Der er ikke noget andet sted at sitte — han maa berøre hendes klær, naar han rører sig, — et av de lyse kvindehaarene har vildret sig bort, han ser det ligge der paa trøieærmet og44

skinne . . . De smaa skoene hendes for« virrer ham, hendes urolige hænder røber lønlige ting . . . hun sier hverdagslige ord til ham, og pikestemmen er som en liten sølvbjelle over gatens grove røst.

Og reis ikke, sier hun. Hvorfor skal du reise?

Fordi han har længsel som er utlængsel og nogen ønsker og en drøm.

Længsler, sier hun og ler — h u n har ogsaa længsler — og ønsker — og en drøm. Her paa altanen.

Han spør hende om de kan opfyldes, og hun nikker — ja, de kan fyldes og naaes og bli som hun vil.

Det kan ikke hans.

Hvorfor?

Han har gjort en pakt.

Og hun bøier sig ned og ser nyfikent paa ham.

En pakt med skogen. Og han fortæller det. En draape — en draape uro — han har druk» ket den, han har blandet blod med vaar» fuglen. Saa længe det render mot hjertet kan han ikke gi sig til eller stilne eller bli . . .45

Da ler hun.

En draape blod. Han kan vel bli kvit den.

Nei. Nei?

For det er umulig.

Hvis den flyr sin vei igjen?

Ja, hvis den kunde flyve sin vei.

Da blir du?

Da skal jeg bli, sier han og er sikker.

Byen lyder op til dem. Hun bøier sig frem og nævner dem ved navn, lydene, lytter dem ut, skiller dem: trikken, cyklen, toget — mundspil, gramofon — ungegraat, spurvekvitter . . . lydene hun kjender og er vokset op med.

Ansiktet hendes blir mykt, blir mildt i dragene, barnedagene minder sig.

Kan du høre en kirkeklokke — sier hun. Jeg kan. Langt borte. Nei at du orker forlate det, sier hun og faar vaate øine.

Da reiser han hodet. En liten ilter laat syr i luften. Han ler:

Her er myg ogsaa.

4 — Kvindesind.46

Ja myg ogsaa — nikker hun stolt.

De ser den begge to, de sitter og føl« ger den med øinene: den danser og stiger og synker, den kommer til ham, den sætter sig paa hans haand. Og de bøier sig over den, hendes kind maa røre hans for at faa rum . . .

Nu huker insektet sig — nu stikker det — nu suger det . . . Den lille uselige kroppen fylder sig, det blir en sprike mel« lem bug og ryg — det klare, røde blod lyser igjennem. Det er mæt. Sitter et se« kund. Letter. Flyr.

Bloddraapen flyr, ut paa gaten.

Han vender sig og møter hendes mund.

Om en stund hvisker hun:

Nei for ingenting er umulig. Der ser du!GUTTENS MOREnevold Syversen sitter bortved vinduet, som er dækket med et gammelt sjal. Han sitter og kurer — de store, magre hænderne ligger paa knærne, haken støtter sig paa brystet. Ingenting i det hvite, finnete gutte« ansiktet rører sig — bare blikket glir vårt og svart dit moren blunder i sengbænken.

Det var kommet kastendes paa ham, inat, og nu er det vist slut med hende . . .

Han hadde været her inde i kammer« set ved totiden og gjort op varme; da hadde hun bedt om drikke. Men da hun fik vandkoppen, hadde hun ikke været god for at synke. Og med det samme hadde han blit vår, at næsen hendes hadde smal« net saa snodig og stod saa kvass og blaa i ansiktet paa hende. — Siden hadde han ligget vaaken og tænkt. Det var løsnet et tankeras i ham. Nu skridde og skridde det. Alt han hadde levd isammen med hende50

og søskend sine, alt de herinde hadde faat staa ut med og tie til . . . Skulde hu mor dø før han fik opreist dem av skammen?

Fik'n Harald paa sig genser'n? spør mo* ren. Det vesle hodet med det sletkjæm« mede haaret rører sig, hun væter læbene.

Ja. Alvilde hjælpte'n.

Er det kaldt ida'?

Det snør. Det er ikke værst.

Har du tellefonert?

Ja. Han sku' sende e' halv favn imorra eller saa tisda'n.

Han er snil, fattigforstanderen.

Han er vel skyldig skaffe dig ved. Det er vel hanses skyldighet.

Fattigforstanderen kan ikke anderless være han, Enevold. Hus' paa det!

Nu lukker hun øinene igjen. —

Han mindes hver eneste gang. Hver eneste gang han har gaat for moren, i tele* fonen, til fattigforstanderen, til herredskas* sereren nord i bygden efter understøttel* sen. Det de andre har sagt; det han selv har svart.

Første gangen tok den tjukke kassereren51

ham under haka og gliste paa ham med de svarte øinene. Jasaa, saa Marie Syver« sen har faat en hel kar til at gaa for sig nu, sa han. Saa tælte han op pengene. Fem og tredive kroner. Det er mange pen« ger for bygden det, gutten min, sa han — det er firehundre og tyve kroner aaret det. Og han hadde spart, om de ikke hadde melk, ogsaa? Jo de hadde melk. En liter dagen. Og det blir et hundrede og seks og nitti kroner til for bygden det, hadde han, Enevold, spart kassereren at regne! Men det hadde han ikke likt, tjukken. Du er kvass til at multiplisere og rap i kjef« ten, hører jeg, sa han — far din var en pen og pyntelig mand, gutten min, sa han; saa han, Enevold, kunde faa vite, han vikte av fra far sin . . .

Siden trøtnet han ikke paa at spørre om han, som var ældst, ikke var selvhjulpen snart? Og han vilde ha greie paa aa han kunde tjene til mor sin med bærplukking og luking og slikt. Men det blei'n blaa for . . .

Alle de aarene moren hadde gaat den52

lange veien for de kronene! Hver første fredag i maaneden, aaret rundt. Halvanden time frem, halvanden tilbake. Omframt den tiden hun maatte sitte deroppe og vente. Om kontoret ikke kunde sende de pengene i posten, til folket her paa fattig« gaarden, hadde han en gang mandet sig og spørt. Men da sku' du ha set herreds« kassereren! Haarfjona reste sig paa skol« ten hans. Ja — du skulde vel helst hat dem presentert paa ei sølvbakke du, hr. Enevold Syversen — hadde han skriki.

Naar moren kom hjem fra færden sin, brukte hun sætte sig paa vedkassa, straks hun var vel indenfor døra. Han hus'te det ... ja, det var n u han hus'te ryggen hendes og den vesle, magre halsen. Aa sa herredskassereren til hende, tro ? Det fik ingen nongang vite!

«Han kan ikke anderless være han, Enevold . . .»

Men fattigforstanderen var hun ræd. Naar han kom og satte hesten og slæden bakom uthusvæggen, da visnet røsten bort paa hende. Hils pent paa fattigforstande«53

ren, barn, kviskret hun, naa bukker du dig, Enevold! Og naar han mørknet dørgapen med den digre, svarte ulsteren, da stod hun paa kjøkkengulvet som valen og bare stir'de. Guda, guda, Marie, her staar bra til ser jeg, flid og ordentlig, ser jeg. Ingen sak, om de andre kvindfolka var som dere, Marie. — Saa vilde han ha greie paa et og andet, da, helst om Rasmine hadde hat besøk igjen, og om det vanka brændevin. . .

Da tvinnet hu sig da, hu mor! Ljuge gjorde hun aldrig! Men sleppe ut noget om de andre til han, det var langtifra. Ordene hendes blev saa smaa og saa faa, atte. Og bare idelig de samme: Vi lever for os vi. Jeg vet saa lite, jeg. Barna og jeg, vi holder os her inde, vi. — Men skalv, det gjorde hun saa læppene bivret paa hende.

Han hus'te det da. Det var n u han hus'te aa ræd hu mor var fattigforstande* ren. Men —

«Han kan ikke anderless være han, Enevold —»

Ja — om det saa var tilsynskvinden, fru54

Teigen, saa hadde hun ikke et vondt ord for hende, heller. Hun er sætt' til at se til os, sa hun, hun kommer i en god me« ning, ta 'ta dig lua, Enevold! Men naar fru Teigen kom, da gik han, det stod han ikke i! Høit og lavt för hun over, skulde ha greie paa aa dem spiste og aassen un« gene greide sig paa skolen, vilde se boka fra butikken og høre, aassen hu mor dreide melet og om han Iver fik stryk naar han banna . . . Villig og stilt svarte hu mor paa hver en ting — hun bare satte sig ned og tok paa at strikke, naar tilsynskvinden kom — strikka og strikka . . .

Har du bært ind snø paa linden, spør det fra sengen.

Nei, det hadde han glømt!

Enevold faar paa sig og gaar med det samme.

I gangen stimer det ut av alle dører, Rasmine med idioten paa armen, kjærrin« gen til Baltsersen som «sitter», og kjærrin« gen til blindingen, Hellig»Anna paa hose« læsten ned loftstrappa; og fra trammen stikker hu Lisa ind, hu stinker som en55

hel møkdunge alene . . . Aassen gaar det med a mor, Enevold?

Han svarer stutt.

Du sku' hente dokter til a, Enevold!

Hu mor er likegla med dokter, svarer han.

Da sætter de i, alle ihop: D e t kunde baade hu' og han komme til at fortryte paa!

Han ænser dem ikke og gaar. —

Han bærer ind sne. Nu er kammerset fuldt, hører han. Alle fem prater derinde; idioten til Rasmine sutrer.

Han fylder i fjerdingen, som staar ved komfyren. Den er mæt med store, avskaarne lindegrener — de naar taket, staar som en liten skog og gjemmer væggen og halve komfyren. Ytterst i det øverste kvistlaget tar det alt paa at sprette, ser han — ør= smaat grønt . . .

Styrløs kommer graaten paa ham.

Hu mor har ikke været frisk siden de var oppe i Blankedalen og skar linden — de kom ut for snøkave og hun blev vaat. Siden den dagen har hun sjuknet jevnt. . .56

Enevold farer sig over ansiktet med trøieærmet. Og nu staa kjærringene der inde og spør og graver . . . Ikke før var han ute, saa saa de sin kjans. Men —

«Det kan ikke anderless være det, Ene« vold.»

Han sætter sig paa vedkassen og sturer.

De vil hente dokter og prest, hører han. Amanda Baltsersen skal kaste paa sig, hun, og springe i telefonen. Du kan ikke ligge her og dø aleine, sier de. Det er uforsvarlig, sier de. Hu mor svarer ikke større; de prater sig imellem, har vel vagla sig derinde . . .

Tankene skrir og skrir. Hu mor liker ikke fattiglægen. Hun hadde søkt ham paa kontoret forrige vinter. Da hadde han sagt hun hadde et løst nyre. Det var ikke mer fett paa kroppen hendes end det er fett paa en tømmergamp i mars maane, hadde han sagt. Han var saa fuld i skjemt, fattiglægen. Hun skulde spise godt; hun skulde drikke melk og spise eg.

Siden hadde hun ikke søkt ham. For hun likte ikke spøken hans.57

Nu kom han til at hus'e paa, naar de sat og spiste. Hun taalte saa daarlig maten. Det var derfor hun spiste saa kleint. Det er bortkasta likevel, sa hun. Hun hadde ingen matlyst, sa hun. Men det var vel heller for at han og Alvilde og smaa« guttene skulde bli mæt, lurte han paa . . .

Hænderne hendes var klare — han kunde se lyset igjennem naar hun skygget lam« pen. I tindingen hadde hun et søk. Han Harald hadde sætt' fingeren i gropen en gang og spørt om panna hadde rendt tur?

Melk og eg . . .

Enevold stemmer knytnæven ind under bringen — det svir hardt og snodig der« inde. Kanhænde har hu mor ikke været skikkelig mæt siden han far døe . . .

Pengene de tjente paa blomster og bær og bringebærpelling i Fagerborghaven, dem kjøpte hun klær for. Et og andet plag sendte frua paa Fagerborg dem. Ett par støvler om aaret fik de av kassa. Siste høst hadde han gaat barføtt til det rima paa bakken før han hentet dem.

Men — om de kunde drive det til at58

faa dobbelt saa mye løv og blomster denne vaaren! Ingen hadde saa lure steder som dem, for blaaveis og nøkleband og lillekonval; op til seksti bundter kunde hu mor ha med sig paa torvet. Blaaveis med rot, det blaana i knoppen saavidt det var ... Ti røtter i bundten, maase om« kring, saa traad . . . Om han hang i, saa! Da vilde han ta konfirmationsdressen paa avbetaling hos kjøbmanden, saa han slåp reise til byen med fattigforstanderen eller fru Teigen og faa sig klær . . .

Enevold!

Enevold! hjælper de til, kjærringene.

Han siger ind i kammerset.

Har du sæt' paa poteten, gutten min? spør moren. Hun er svett; det glinser i panden paa hende nu hun snur paa sig.

Han mander sig, ser bent i væggen og sier:

Jeg tror hu mor ska' sove . . .

Og kjærringene stemmer i og kommer sig op. Det var riktig sagt av han Ene« vold! Laak øia du, Marie, vi ska' se ind« om igjen ut paa efta'n, vi — naa springer hu Amanda i tellefon, hu . . .59

Og Hellig«Anna vil ha med sig guita« ren til kvelden. —

Han nører op i komfyren, sætter over potetesgryten. Hver gang han reiser hodet klorer det smaakvist bort i haaret hans.

Bare hun kunde bli saapas at de fik læst ut boka saa! Han og Alvilde kunde skifte paa, som sist lørdagskveld . . . Det var «En glad gut» de læste. Han hadde faat den paa Fagerborg. Ellers hadde de bøker selv, fireogtyve bøker efter faren. Han hadde læst dem flerfoldige ganger, alle nærsom «Norges politiske historie». Da laaste de døren til gangen, tændte hæn« gelampen i kammerset og sat rundt bordet. Da glemte de aa de var henne . . .

Og sommetider fortalte moren om det aaret hun fik læse med huslæreren paa prestegaarden. Og sommetider snakket hun om den gangen han far levde og de bodde i Strandinga og hadde baat . . .

Han skulde bli maler som far, han skulde flytte til Strandinga og faa sig verk« sted — og kjøpe sig hus — og ta til sig hu mor og Alvilde og smaaguttene. De60

skulde ro sig ut paa fjorden og pilke tosk. De skulde ha stekt fisk tilkvelds. Og ikke et liv skulde sleppe ind i stua, nei ikke et liv skulde sleppe ind uten han, Enevold, aapnet! Og var det nogen som spørte og gravde og frittet, saa skulde han ta dem et spa'tak og det litt svintl For han skulde være mand for at stænge døra — stænge døra!

Enevold krøker sig ihop paa vedkassen og gjemmer ansiktet. —

Det kalder paa ham.

Han svarer ikke.

Er du der, Enevold?

Saa siger han ind i kammerset igjen.

Jeg mener du graater? Jeg mener du sitter og graater? Øinene hendes blir store og svarte av smerte.

Komfyren ryker.

Hun tier og tar haanden hans.

Han sætter sig paa sengfjælen; haand* leddet hendes er spædt som skistaven . . .

De udyra! mumler han. Det er rødt av væggedyrsbit, haandleddet.

Han skulde kjøpe grønmaling og male61

væggene her i kammerset, han skulde kjøpe eg, han skulde kjøpe ny dokter til a mor . . . Han manglet bare penger.

Og hun svarer paa tanken hans:

Det kan ikke anderless være for dem, som har mistet forsørjeren, Enevold. Enke med fem, værre kan ingen stelle sig — hus' paa det!

Saa pæser hun litt og slipper haanden hans. Saa sier hun:

Om han Harald hadde været konfirmert, hadde det været godt.

Han Harald! Som er seks aar!

Hadde bare jeg for min del været kon« firmert i væ'ste fald saa! sier gutten.

Du? Du greier dig du, du er gutten sin du Enevold!

Læbene glir væk fra de store tænderne, hun prøver smile.

Men — men naar de tar Alvilde og Iver og Smaaen og han Harald, sier hun sakte.

Han blir sprutrød — kjender det, som er han utfor hoppet med ett, bare lufta og braadypet under sig. For det hadde han

5 — Kvindesind.62

ikke hus't paa: at Alvilde og smaaguttene skal sættes paa bygda, de.

Ifald fru Teigen slaar frempaa at hu' kan ta Alvilde til Teigen om saa er . . . da skal du spørre a tante i Strandinga, Enevold — om hu' ikke kan se sig raad til at ta jentungen, hu, disse to aarene . . . Fru Teigen roste Alvilde saa svært her om dagen, det sætte slik skræk i mig.

Ja, mor, sier Enevold.

Han Iver er rent for gla i at læse. Lik« som far sin. — Men det blir vel en raad.

Ja, mor.

D u har bært for tungt for alderen du Enevold. Du har faat bære isammens med mig. Vi hadde ikke tænkt det slik for dig, han far og jeg. Men.

Han far gjorde vel ikke andet gale' end han døe. Du og vi har forbryti os med aa leva. Og straffa har vi bært. Vi forskylder ingen noe vi, mor.

Tyst, tyst, Enevold! Ikke trasse!

Men han gjør nakken stiv under de hete fingrene hendes. For trasse det vil

han, til verdens ende!

•63

Tidlig om morgnen første mai gaar Ene» vold Syversen landeveien til jernbanestation nen.

Midt i Fagerborgskogen møter han Gud» brand Teigen og kona. De sitter i korg» trille, Teigen selv kjører. Frua faar øie paa ham, tar om tømmen og stopper doningen.

Nei er det du som er ute og gaar Ene» vold — sier hun. Tænker du dig til byen, eller?

Ja, svarer han og sætter paa sig lua igjen.

Aa ska' du der, ida'?

Jeg ska' demonstrere.

Og nu blir hun vår den røde papir» rosen, som lyser paa trøien hans; han er i konfirmationsdressen hun selv har kjøpt til ham i byen, fjorten dager før tiden — saa han kunde være klæd som folk i be» graveisen til moren.

Din reivunge! sætter hun i — vi' du se aa ha dig hjem til Fagerborg igjen! Midt i vaaronna! Midt i veka!

Og hun river op skvætlæret og gjør fri sætet paa trillen —64

Bare kom og sæt dig op du, far! Saa ska' du faa skyss dit du skal.

Gutten trykker lua bedre ned og staar. Snak til'n d u, Gudbrand, roper hun. Gudbrand Teigen bøier sig frem og stryker til rette haar paa hestelænden med svepeskaftet —

Aa er det for karstykke du er ment paa at gjøre med den demonstrationen da, pjokken?

Da mander Enevold sig og sier: Jeg tænker det blir at faa stelt det litt anderless.

Dermed gaar han.AVSPORET

(Fragment).Hun kommer til klinikken litt over micU dagstid.

Ute er det solskin, tørre fortaug, mange folk paa gaten. Hun har set den første parasol; og blaaveis paa torvet . . . Her inde i den lange gangen er det tomt og stille. En eneste liten elektrisk lampe oppe under taket lyser paa mørket. Fra en vask like ved indgangsdøren staar det sterk stank av urin.

Hun hoster. Ingen kommer.

En av hendes egne kunde gjerne fulgt hende hit. Ialfald han. Hun har forresten ikke fortalt det til nogen, at hun gik hit

Og hvorfor gaar hun i det hele tat ind her? Er det nogen, som tvinger hende? En læge, som raader til det — læger, som uophørlig tar feil . . . Har hun ikke altid trod, at naturen best greier sine egne af«68

færer uforstyrret? Og nu vil hun la dem slakte sig? Hun, som ikke har vondt læn« ger — som i dette øieblik pludselig ikke har vondt et eneste sted! Er hun gal? Gaar et friskt menneske frivillig op paa skafottet?

En lysklæd diakonisse dukker frem av gangens ytterste mørke.

Da slipper hun dørlaasen og ler tosket.

Om det er patienten til nummer ni, kanske?

Jo - tak.

Da er det denne veien.

Ja tusen tak.

Gjennem et værelse, dér to mænd lig« ger, blir hun vist ind.

Deres tøi kom for en time siden, sier diakonissen.

Dér staar den, kufferten, arret av mange reiser, med en ny merkelap oppaa brogede hotekkuponger.

Straks hun blir alene, gaar hun bort til den og sætter sig paa den og sitter haand i haandtak med den en stund og graater.69

Ikke liklukt riktig. Ikke medicin bare. Sygdommens, lidelsens specielle lukt, her« metisert bak hospitalsmuren. Alt det endda levende organer har git fra sig i smerte: lungens støn, hudens aande — saarmundens stumme rop.

Hun mindes den, fra de store fælles« salene paa sykehuset, naar hun kom med blomster til patientene. Medlidenhet hadde skubbet hende ind i den, medynk holdt hende derinde nogen minutter. Men hun hadde vist det var naturstridig at lukke døren bak et friskt menneske i den luk« ten.

Nu bor hun i den. Rører hun sig i sengen, blir den sterkere. Hun hadde trod at paa «første forpleining» . . .

. . hadde hun trod, den gjør forskjel paa folk?

Rummet er halvparten av en engang bor« gerlig stue. Paa gipstaket kan hun se det og paa dobbeltdøren. Takets stuk og ge« sims er brutalt stanset og skaaret over av en bordvæg — en vissenbrun væg med en70

liten dør, den hun kom ind av. Indervæg« gen har fløidører, brune, med mørkere felter. De er ute av bruk, vaskevandsstolen staar foran dem.

Et langt, svart«lakert termometer haen« ger midt imot sengen; ellers har væggen ingen anden pryd end en frise av snorer. Par om par følger snorene hverandre langs taklisten, — to tykke brune, to tynde graa, to sennepsgule . . .

De utretter noget for huset her, noget alvorlig og nyttig — deres linje er ujevn og besværet.

I et hjørne staar en vældig magasinovn, blank som en neger. —

Igaar fik hun violer. De har sat dem ved sengen hendes i en gammel salve« krukke . . .

Men hun kan se trærne i Slotsparken, bjerketrær . . .

De er ikke bladløse længer, de har ikke løv endda — det brune har de fældt, det grønne har de ikke faat. —

Nu er dagene der ute fulde til ran« den av hemmelighet, av vorden, av mira«71

kel. Det som var er forbi. Det som skal komme bier. Bier et eller to sølvgraa tyste døgn.

Tusen og tusen aar har væsner levd paa jorden. Men endda kan ingen si det: Hvad er det, som sker? Endda kan ingen svare. Gudskelov.

Hun kjender uvilje til disse lavmælte, blidfjæsede kvinder, som har avvænt sig med livet — til diakonissene, som regje* rer her.

Aa den seige gnirkingen i laasen før det blir dørspræk og et menneske i døren! Og de velstelte røstene — dæmpet inderlig, til barn som skal tæmmes . . .

De ligner fantastiske fugler, naar de glir gjennem værelset. Brushaner ligner de, brushanen paa billedet i den gamle natur* historien. Vingene korslagt paa ryggen — det er de brede, hvite forklæsremmene. Men paa hodet staar fjærene deres altid like pusset og fine.

For et tortur*redskap, den kappen.

Som et uveir maa det brake for ørene72

paa dem, kommer noget bort i de sti» vede foldene. De kan aldrig hvile hodet, aldrig helde sit hode til nogen saa længe de har kappen paa. Og de har den altid paa, naar de ikke sover.

De er selvplagere. Og de bringer sin gud mange pund stivelse om aaret.

Hun ser ikke forskjel paa dem heller. Uniformer.

Og hun vender sig væk og gider ikke. Det er ekkelt at tænke paa alt de tar i dagen lang, disse bestandig

nyvaskede, endda fuktig»myke hænder. Kan de være aldeles rene, de?

Og søstrenes øine vil ikke undre sig, ikke forfærdes, om de skal se hendes døds» kamp. De har set hundredes . . .

Hendes ven er gaat.

Imorgen skal det ske.

Hun ligger og tænker paa det. Hun ligger og attraar en liten evighet for sit jeg — den, som rækker gjennem deres liv, hun har elsket. Den ønsker hun sig, hvis —73

Og hun tænker: skal noget andet over* leve mig, utskilt fra sanseindtryk, upræget av alt jeg jordisk har set, følt, hørt — da maa det alt nu være en ukjendt bestanddel av mig. Den kan hun ikke interessere sig for. Ikke selv om —.

Gud — tænker hun.

Og hun husker noget hun har læst et sted:

J'aime mieux me tenir å un infini, dont l'incomprehensible est borné de toutes parts. Rien ne vous force a parler de votre Dieu, mais si vous entreprenez de le faire, il est néccessaire que vos explications soient su* perieures au silence qu'elles rompent.

Ja. Men endda er tausheten det høieste. Ord kan ikke aabenbare det ordløse. Men« nesker snakker i en liten bibel. Gud tier i stjerner.

Da hendes ven kysset hende, kimet kirkeklokkene, violene ved sengen duftet, utenfor det aapne vindu stod vaarnatten mild og blaa . . .

Og hun tænker: Det er likevel lettere74

at dø for en, som har elsket jorden, end for dem, som har forsøkt at hate den . . .

Hun er rolig. Hun har sovet uten sove« midler. Hendes nerver har staat sig.

De bærer hende op i tredje etage. En liten tyk diakonisse stønner under børen. Men det var vel mænd som skulde bære i de bratte trappene? Hun spør og faar vite det tilmed er operationssøsteren som sliter med børen — hun som skal arbeide strengt, kanske i mange timer . . .

Inde i en varm æske av et rum sætter de hende fra sig. Hun er litt træt efter en morfinindsprøitning; træt, men ikke uklar.

Det er godt at være fremme.

Siden hun første gang hørte lægen si det, har hun kjendt sig skjæmt. Et snylte« dyr, en «gevekst» vil suge livet av hende, stjæle kraften av kroppen og gjøre den vissen og død . . .

Noget i hende har staat under vaaben siden da.

Nu ser hun instrumentene, sublimat« skaalen, bomulden . . Det er godt. Det er75

pent at se paa. Vi skal faa vite, hvem som er den sterkeste, den eller vi!

Lægene er hendes bundsforvandte, hen« des stridsfæller.

Hun lægger sig paa den hvite bænken og faar masken over næse og mund. Og hun drar giften til sig i en lang pust.

Lemmerne dovner av, fetterne først. Saa blir stemmene i rummet klare og frosne, som blir der talt under en stor, tom glas« klokke . . .

Vi er blit enig om — sier lægen.

Og ordet «risiko» løser sig ut og klin« ger som et sterkt klemt.

Det er det siste.

En gang utpaa dagen aapner hun øi« nene og ser snorene paa væggen og det svarte termometret.

Jeg lever, tænker hun.

Nogen sitter like ved sengen hendes. Et par øine, som speider ind i ansiktet paa hende.

Hun faar et fat under hænderne og76

der blir vrid vand over dem. Hun faar holde is i munden, men hun maa ikke svelge. Hun rører tungen omkring isbeten — tungen er en stiv, tyk ting . . .

En dunkel smerte gror i kroppen. Det maa ha været en stor operation. Men det anker hende ikke. Hun hører nogen ber om vand. Jeg ber, tænker hun.

At svømme i en kold indsjø og la det sile ind gjennem munden og ned i brystet uten at svelge ... At svømme, svømme . . .

Eller ligge under en fos som slipper sig ut fra fjeldet og svæver ned gjennem blanke luften — et koldt, hvitt slør — en Romsdalsfos .... Ligge med aapen mund —.

Nu kjender hun ingen plagsom lukt mer. Den er blit hendes egen.

Men duften av konvaller, av parfyme, av appelsiner — den gode lukten, den taaler hun ikke.

Hun er ræd ovnen. Det er sludder, vet hun. Men hun holder øie med den. Den77

tør ikke komme, saa længe hun ser paa den.

Hun drømmer, og drømmene ligner geometri.

Fra noget firkantet, oplinjert bevæger hun sig, i ryk, til noget nyt firkantet. Men vet forut, hvad det næste er. Saa kommer det farlige kvadrat. Hun maa ikke traa i det. Saa traar hun i det. Og vaak« ner med et sæt. For nu maa hun dø . . .

Et sekund stirrer hun paa rullegardi« net og venter . . . Kjender føtterne sine, hænderne —

Det er ovet. Det var en drøm. Hun døde ikke.

Døgn efter døgn ligger hun og gjetter: Er det lykkes? Har de vundet, hun og de andre ?

Smerten flammer op — døser bort — lokaliserer sig.

Feberen er som en vakling i hodet. Lemmene er fremmede for hverandre.

En strid, hun ikke har noget med, ra*

6 — Kvindesind.78

ser i hendes krop. Hun ligger og lytter til den.

Men tankene, et friskt menneske tænker om døden, er en skat, samlet til den ufri» ske. I de timer sindet omtaakes av smer« ter, forvirres av feber, kan det lignes med en syk, som altid har en sterk haand i sin. Jeg er ikke noget at regne paa — jeg er slaat over ende; men ved siden av mig er én, som har tænkt for mig, ordnet for mig, én som vet bedre og ikke slipper mig.

Hun hviler i sine forrige sunde tanker som paa et leie — hun skiller dem ikke og tænker dem ikke op igjen — hun bare kjender dem under sin tilværelse, sin ikke« tilværelse, som en tryghet, et støde.

Jeg skal kanhænde dø, heter det gjen« nem hende.

Ja. Og saa? Du er rede til det. Du har tænkt det til ende.

Og hun blir rolig. Et væsen, sterkere end hendes syke jeg, holder hendes haand .. .79

Søstrene kommer saa stilt. Hun hører dem ikke før de er der. Deres røst er lav og god, bare som en snil hvisking. Og hun trænger ikke svare. Hun kan lukke øinene eller aapne dem, røre haanden eller la den ligge. Ja — sier de. Hendes legeme snakker med dem, og de forstaar.

De skal ikke ut paa gaten. De skal ikke hjem til nogen om en liten stund. De tænker ikke hele tiden paa en mand, som de elsker eller hater. De har vendt sit milde ansikt mot Gud.

Med linde, faste tak løfter de hende barmhjertig ind i en ny stilling og gir hendes krop lise. De vasker hende i ans siktet, og gnir føtterne med spiritus. Haa= ret hendes blir gred og flettet . . .

Langt, langt indefra, aarevis bortefra vaakner noget ... en tryghet, en salig tryghet — større, anderledes end alt siden. Og med ett mindes hun, sanser hun mo* rens hænder, naar de stelte hende til nat« ten, da hun var liten. En lykkefølelse, en sødme glir gjennem hende — hun maa lukke øinene for ikke at graate.80

I Slotsparken arbeider de paa under« grunds«banen. Et maskin«stempel slaar re« gelmæssig.

En puls . . . Hun tæller slagene. Hun« drede og fire slag i minuttet. Urolig hjerte . . .

Vaakekonen fortæller.

Hun staar for fot«enden av sengen, med armene lænet paa den. Hun taler sakte og enstonig, som fra et kateter —. Det brede, hvite sydsvenske ansiktet er som islagt; bare læben rører sig under ord«elven.

Og hun ligger og glir gjennem andre folks kvaler, paa strømmen av kvindens fortælling.

Ansiktet ved sengefoten er et skjæbne« aasyn. Alt har det set. Alt har det hørt.

Hun faar hjerteklap. Men straks røsten der nede slutter, rører hun paa sig og spør:

Hvem kom De til siden? Hvem var det næste gang? Fortæl mer.81

Aa det var en staakkaars fru, dem tok ene ørmen aav na . . .

Nogen gjemmer sig bak kvindens van* føre tungemaal, lik en stor mester bak et fremmed sprog, brukt av en ukyndig. Hun, som fortæller, er en eneboer. Et sted midt i natten bor hun — der lever hun døden, den mangfoldige.

Hos de haardt syke og hos de haab* løse vaaker den svenske kone.

Bjerken er fuldløvet. Det er syttende mai.

Dagen begyndte om natten klokken ett. Da hørte hun hæse gutterøster hurra og le og hurra igjen bort imot slottet.

Fra tidlig imorges har det putret, snart langt borte, snart ret under vinduene. Til klokken blev ni og alt fjernt og nær fløt sammen og blev én flod av lyd, én ubrutt bølgemark av korte rop — skarpe som fuglehvin og igjen bare jublende. Et træk av smaa røster, derimellem sterke, taktfast ind* øvede hurra fra stemmer i maalskifte . . .

Vaaren selv, som tar sig tone og gjør82

sig hørlig nogen timer under nyt løv, un« der en blekblaa himmel, som er bare norsk.

Paa verandaen i tredje etage sitter fem seks barn, sier søster. Det er krøplinger, operert for klumpfot, polyomyelit, sier hun . . . De har hvert sit flag. — Naar skolene toger forbi nede paa gaten med fanene sine, da flakser der skakke smaa hurra«rop fra verandaen der ute . . .

Hun kan se toppen av fanene fra sen« gen sin. En svovelgul ... en himmelblaa . . . en rød; og nu igjen en blaa. Et mu« sikkorps nede paa gaten stanser ogsaa litt og spiller foran sykehuset. Da blir mange vinduer bortefter væggen lukket, hører hun . . . Men oppe paa verandaen dasker flag« gene hit og dit, i en glæde«storm, sier søster.

Resten av dagen ser hun ikke andet av festen end et engelsk flag. Det speiler sig i ruten, som staar aapen ind mot rummet. En stor grøn gren speiler sig ogsaa der« inde. Og der glir lysklædde skikkelser forbi grenen. Det er den

engelske konsuls flag hun ser, og en bete av parken.83

Mot kvelden er hun utslitt av at feire dagen i ruten. Hun kan ikke følge med mer. Hun smaagraater og tigger om et sovepulver for at bli befrid.

De syke skal ingenting vite om hver« andre.

De vet alting om hverandre.

En sporsans vaakner. Av blik søstrene bytter, av en liten støi i trappen, et ord mellem læge og pleierske kitter de sammen sandheten. Ut gjennem væreisene, det nærmeste og de bortenfor, fortætter det sig av skjæbner — indi dem omris av men« nesker.

Det støiet ute paa gangen inat . . .

Lægen kom sent i morges og var blek .. .

Var der en operation i nat? Og ope« rerte hendes læge?

Nogen kalder fort og anpusten paa sø« ster ...

Vaakekonen gjør sig erend ut paa gan« gene . . .

Er det gaat galt med patienten fra igaar nat?84

Nede i gaarden skrangler en vogn. Hen« des ven staar ved vinduet. Nakken hans blir mørkere.

Er det en kiste de kjører ind i gaar» den nu?

Han nikker.

I sideværelset ligger en ung butiksmand med brukket ben.

Han var glat og lyserød i ansiktet og skaldet; hun saa ham, da hun kom.

Hans far besøker ham. De trætter me* get, og den unge mands stemme er grov og brutal.

Han bor i pensionat — smaa pensio* natssdamer kommer og pakker ut blomster til ham av silkepapir og kniser og ler. Da er hans bergenser«røst ærbødig og fuld av fin høflighet.

Han i den andre sengen er stor og tung. En bonde.

Han snorker om natten og hiver sig braat i sengen — gulvet inde hos hende85

gir sig litt. De bor jo i samme storstue . . Høit og besværlig, med geistlige overgan« ger, snakker han.

En nat faar han krampe. Han skjærer tænder, pusten hvisler ut av ham som paa et bundet og rasende dyr. Pludselig hører det op, og den dype stemmen sier: Stakkars kona mi.

Hendes ven kommer. Han snakker til hende om krigen i Mexiko — om oprør i Ulster — om friske folk ute i byen.

En lang stund tvinger hun sig, hun hører paa ham med taalmodighet. Saa kan hun ikke tie stille med det længer, saa bryter hun av hans fortælling om alt det uviktige —

Har du hørt det, sier hun — har du hørt at fruen paa nummer fem har faat lungebetændelse inat?ET GJENSYNSiden Nina Sigvart sluttet med at drive pensionat hadde hun lagt sig til nogen smaa luksusvaner. Tilsammen kunde de lignes med muntre solgløt paa en høstlig men enda mild dag. Hun tok sig gjerne et lite glas het vin og en kjeks med ost en times tid før middag. Hun brukte eau de cologne i vaskevandet. Og den første cigaret tændte hun naar hun om morgenen hadde smakt paa kaffen, som piken bragte hende sam* men med posten og avisene.

Slik hændte det at hun en torsdags« morgen fik søsterens brev med frokosten paa sengen. Skriften drog hun straks kjend« sel paa — tross i alt hadde Louise sendt hende et kort til jul alle disse aarene — seks og tyve pene

julekort fra hende hadde hun i albumet. Men et helt brev . . .

Da hun hadde læst de otte tætskrevne sidene, var kaffen blit kold. Og skjønt90

Louise ikke kunde ta imot hende før mellem seks og syv samme kveld, stod hun straks op og klædde skyndsomt paa sig.

Dagen lang gik hun ikke ut av en dør. Hun drev omkring i væreisene og ryddet væk et og andet: ikke alleslags bøker trængte ligge fremme. Og to tre av de røde putene paa divanen kunde gjerne sendes til rensning. Men da hun stod foran billedet av de to elskende og alt hadde løst det fra spikeren, kom hun med ett paa latteren, satte sig bums ned i sofaen og lo saa det klang i den stille leiligheten. Gik hun ikke og var ræd Louise akkurat som i opveksten, da hun grov ned nøkkelen til komoden sin i en blomsterpotte forat søsteren ikke skulde faa tak i kjærlighets« brevene hendes! En dram vilde hun ta sig — ret og slet en dram. Og sætte sig rolig ned vilde hun og vente paa at klokken skulde bli seks. Det var ikke sagt Louise og manden kom hit op til hende med det samme — først skulde nu hun gaa til dem paa hotellet, som søsteren bad. Men saa pas forstod hun, at naar Louise skrev otte91

sider til hende om barndommen og for« ældrene og alt det, saa var det fordi hun hadde faat længsel efter sin eneste søster, hun ogsaa. —

Ti minutter over seks ringte Nina Sig« vart paa i det vesle privathotellet. Vertinden lukket op selv; hun vekslet nogen ord med hende — mer end én gang hadde hun hjulpet det bra mennesket med at under« bringe gjester i den travleste sommertiden, naar hun selv hadde ledige rum i pensio« natet.

Politimesteren og fruen bor paa num« mer sytten, sa vertinden — tænk at De har en søster ilive da, fru Sigvart! Det var mer end jeg visste!

Inde paa værelset hos Melgaards sat en fremmed dame. Alle tre reiste de sig da hun kom ind — Louise forestilte: Frøken Sigvart. Melgaard sa navnet paa den frem« mede; straks efter fulgte han hende ut.

Saa stod de og saa paa hverandre, søstrene.

Du har holdt dig godt, Nina — det maa jeg si!92

For Ninas øine rørte al ting litt paa sig — plysj møblene og sengene og mahog« nybordet . . .

Louise — de kalder mig frue her i byen. Fru Sigvart. Vær saa snil, er du søt.

Jasaa? Ja da kjære, men. Men du er da ikke gift — det vi vet da? Eller?

Nei. Men jeg har jo Per. Og nu er han gift. Saa for Per vilde det bli litt vrient om jeg blev hetendes frøken paa mine gamle dager.

Hun hadde faat igjen syn og hørsel, nu. Der stod Louise, stakkar, saa ekte smaabyaktig — med en haarfaçon, som var for gammelmodig, og en bluse saa rent for ungdommelig! Litt blank og rød var hun paa den lange næsen sin som før. Men ellers var ansiktet vissent og forgræmmet

Herregud aa rart det er at se dig igjen, Lussi! Nina rakte ut hænderne i de nye hvite hanskene.

Uten at ta dem satte Louise sig — hun rettet paa bordduken . . .

Jo — du ser, jeg er blit gammel og93

graa. Vi embedsfolk vi vanker ikke paa roser nu for tiden. Og Melgaard — nei, du kan være rolig, han kommer ikke igjen paa en stund. Jeg sa, han skulde la os være alene. Det er saa længe siden sist

Nina nikket. Hun kunde ikke svare akkurat med det samme. Paa høire lille« finger bar Loiuse morens guldring med de to hænderne, som holdt hverandre saa godt fast . . .

... Ja, tænk jeg tror ikke vi har set hverandre siden fars begravelse, Nina?

Jol Hun løftet hodet, det tindret til i de mørkeblaa øinene — Husker du ikke vi møttes paa fjeldet ved Hjerkin, en

som« mer? Paa den gamle kongsveien?

Louise tok av sig lorgnetten.

Det møtet, det regner jeg ikke, Nina I

Nei — du hadde svært saa travelt . . .

Ja — barnene og jeg skulde møte Mel« gaard. Og du husker for et veir vi fik paa os! Desuten — desuten var du ikke alene. Og jeg hadde smaapikene med mig. Ja le du Nina! Værsego — bare le du!

Lussi! Hun bøiet sig frem og prøvde

7 — Kvindesind.94

faa tak i søsterens blik — hør her, Lussi — jeg hadde tænkt skrive det til dig, dengangen. Men jeg kom mig ikke til. Og saa syntes jeg igrunden det var litt leit for dig, ogsaa.

Det fyldige, let pudrede ansiktet dirret av smil.

Den manden, du traf mig sammen med paa Dovre, den dagen — det var Rik* kas mand, obersten det, Louise. Rikka og han bodde paa Hjerkin. Saa skulde vi vise ham den gamle veien. Rikka er like halt som før, hun — hun kunde ikke gaa saa langt.

Var det Rikkas mand?

Men — da jeg vilde forestille ham for dig, strøk du din vei. Han blev svært kjed. For det var jo egentlig du som var beste« veninde med Rikka, før i tiden. Og han vilde saa gjerne hilst paa dig.

Louise stirret paa søsteren.

Du hadde det riktig morsomt paa min bekostning den gangen, du da, Nina? Men — du faar ha mig undskyldt, jeg kunde ikke vite. Og jeg vilde ikke risi« kere noget, som kunde bli pinlig for os begge. Især da jeg hadde barnene med mig.95

Nina bøiet hodet og strøk sin russe« lærs væske med haanden.

Har du hørt saa meget vondt om mig?

Ja. Vi har virkelig hørt litt av hvert, Nina. Du er jo ikke av dem, som gaar ubemerket gjennem livet. Og — ja — ær« lig taltl Det har været øieblikke jeg har takket Gud for at jeg ikke heter Sigvart længer! Hjemme interesserer folk sig for sine bysbarn — for dig ogsaa. Melgaard har ofte tænkt paa at søke sig væk fra byen. Men huset har holdt paa os. Det er rart med de stuene far og mor har levd i. Jeg har ikke kunnet skilles fra dem, naar det kom til stykket. Du skal ellers ha tak, Nina, at du stillet dig saa generøs, da boet blev gjort op. Det har været en stor hjelp for os at ha det gamle huset. VI bor jo billig.

Det blev stilt. Fru Melgaard tok et haandarbeide, som laa paa bordet, og be* gynte at hekle. Da søsteren ingenting sa, saa hun op.

Gudbevare mig, graater du? Men kjære — du hører da at jeg takker dig, Nina!96

Det var ikke mange taarene hun hadde fældt. Men hun hadde latt dem dryppe bent ned paa hanskene. Litt ry og kort i røsten sa hun:

Jeg har ialfald ikke bryd andre. Jeg har greid mig selv.

Ja det har vi jo ogsaa hørt, kan du vite! Og vi har da aldrig tvilt paa din dyktighet, Nina! Aldrig! Du husker hvad mor altid sa?

Nina Sigvart verget sig med en liten ræd haandbevægelse.

Nina finder altid paa raad! For Nina har jeg ingen bekymring, sa mor. Og hun fik ret. Du er til og med blit velstaaende — efter hvad folk sier?

En kvass gutterøst skrek et navn uten* for paa gaten. Bilene bærtet, blaa lyn fra trikken flyktet gjennem den lyse j unik vel* den. Nina sat og saa mot vinduet.

Ja — naar jeg tænker paa barndoms* hjemmet vort, da synes jeg det er det ordet som summer i stuen, liksom en be* drøvet humle.

Hvad for et ord?97

Bekymring. Aa, med fars dystre stem« me. Og mors lille suk, som lignet en gjesp. Husker du ikke?

Den andre nikket — hun heklet flittig.

Det maatte saa være. Det maa saa være for folk i vor stilling, Nina. Du kan tro jeg forstaar meget nu jeg aldrig tænkte paa før — av fars og mors slit for os, for utkommet — for at holde det gaaende . . . Og enda slåp mor let — far var jo snil. Far var for en engel at regne mot Mel« gaard. Jeg har ikke bare mine egne be« kymringer at slæpe paa jeg, kan du tro — jeg har alle barnenes ogsaa. Han sitter paa kontoret, han — hjemme skal han ha ro! Men jeg har ingen kontordør at lukke, jeg. Han har en daarlig fordøielse. Men det und« skylder ikke hvadsomhelst! Du snakker om bekymringer, Nina! De er mit daglige brød. Og nu har situationen utviklet sig . . .

Stakkars Lussi! Nina hadde tat op lommetørklæet av væsken, hun sat og drog i den smale blondekanten — Og jeg som ikke har noget at anke paa mer! Siden Per blev gift, ser du. Jeg som har det98

bare godt, bare fredelig og godt. Stakkars lille Lussi!

Gudsigforbarme hvor det lukter av lom« metørklæet dit, Nina!

Lussi! Jeg tænkte det første gangen jeg saa ham! Han der er av rette sorten, tænkte jeg! Stort adamseple, lite hode og daarlig haarvekst! Saanne skal en passe sig for! Ja — eneste gangen jeg saa ham, altsaa. I fars begravelse. Men at du kunde gaa bort og ta ham da, Lussi!

Men Nina! Du — du maa da ikke misforstaa mig. Det har aldrig været andre end Melgaard for mig. Aldrig! Jeg snak« ker da bare saan fordi du er min søster! Jeg snakker da ikke saan til alle og en« hver! Jeg kvitterer da ikke en mand for om — for om han plager livet av mig. Jeg er ikke av den sorten.

Stilhet. Nina gjemte lom metørklæet paa bunden av væsken og lukket den forsvar* lig. Langsomt drog hun av sig hanskene; litt hvit talkum sat igjen paa neglene. — Søsterens lillefinger stod bent ut i luften mens hun heklet . . .99

Rart at se igjen mors ring, Louise.

Ja. Det maatte jo bli mig som fik den, Nina.

Nina nikket. Troskapsringen hadde de kaldt den. Litt efter skalv et smil sig frem i mundviken paa hende.

Du kan tro Per er blit en stor, vakker kar. Og saa stø! Han slekter ikke paa mig, skjønner du! Han har fars mørke øine. Brune øine liksom dig. Og saa har han faat saan snil liten kone.

Og svært rik, hører jeg?

Ja rik ogsaa, sier de. Det kommer godt med for Per. Et helt aar har de ligget i utlandet nu. Per studerer. Det kunde han ikke gjort uten hende. Da hadde det nok gaat mer traat. En som vil bli viden« skapsmand kan ikke vente store renter av arbeidet sit. Ikke i mynt da.

Det er vel Per som har hjulpet dig saa godt paa fote, Nina? Jeg mener økonomisk.

Det flammet til i fru Sigvarts blik — for første gang siden hun kom saa hun bent paa søsteren uten straks at ta øinene til sig igjen.100

Nei du. Jeg har ikke trængt Pers hjelp — ikke siden pensionatet kom i sving, for atten aar siden. Da hjalp han mig med at vaske op. Men det endte med jeg hadde to paa kjøkkenet foruten jomfruen. Det er pensionatet jeg kan takke for at jeg idag er et — et velstillet menneske.

Fru Louise snudde blonden og tok fat paa en ny rad —

Folk roste dit kjøkken, hørte jeg. En og anden hjemmefra bodde jo sommetider hos dig, ogsaa? Mest herrer, forstod jeg?

Ja mest herrer. Jeg har altid likt mand* folk best jeg, vet du. De er greie at ha med at gjøre, de. Og de betaler uten at prutte — for det meste da.

Og Pers far, Nina? Han har aldrig støttet?

Pers far? Nina Sigvart smilte søtt og stort — nei Pers far — nei, tænk hans adresse har jeg aldrig hat, Louise!

Hvad er det du sier?

Ser du — akkurat i de dagene — ja, den tiden Per blev til, mener jeg — da traf det sig, at jeg fik mod til at bryte101

med ham som . . . som plaget livet av mig! Jeg kom til at elske en anden, derfor fik jeg mod. Saa det med Per —! Men jeg holdt paa at dø da han kom til ver» den, saa det er aldeles sikkert at jeg er hans mor! Og næst mig kan han takke lægen, som tok ham, for livet. Han kal» der sig Sigvart, vet du. Det saa du vel i avisen da han fik indstilling? Og det er jo morsomt — for slekten, mener jeg. Si» den far og mor mistet guttene og blev sit» tende igjen med bare os . . .

Nei . . . Nei vet du hva'! Det dér — det der gaar det ikke an at si! At du ikke vet det. Gud forbarme sig!

Jeg sier det som det er. Til dig. Fordi du er min søster. Ærlig talt — dit eget gamle mundheld, Lussi!

Saa ærlig har ikke et menneske lov til at være! Ikke en kvinde! Nei gud fri mig!

Da faar du holde op med at spørre! For jeg lar ikke være at svare. Det be» stemte jeg mig til da jeg gik hit. For jeg er ikke ræd nogen længer, skjønner du.

I det samme hun hadde sagt det reiste102

Nina sig, gik bort til vaskestolen, skjæn» ket sig et glas vand og drak det ut. Hun skalv paa haanden, hun maatte bite i glas» set forat det ikke skulde skrangle mot tænderne.

Ute paa gangen lød mandsskridt. Begge søstrene lyttet. Skridtene passerte. —

Ja du har det godt som bare har én — og han greier sig selv! Louises røst hadde ændret sig. — Hvad skal Melgaard og jeg si, som enda har alle syv hjemme og ingen utsikt til at bli kvit nogen av dem! Og det værste er, at han knapt under de ældste guttene maten længer! For ikke at snakke om venindene deres — dem taaler han ikke at se. De har forlovet sig, begge to — ja jeg vet ikke om jeg skal le eller graate.

Le du Louise. Saanne barneforlovelser holder saa ikke likevel!

Aa din Per kan nu ikke ha været stort ældre end vores Peter! Men Peter har des« værre ikke sans for rike piker han, stakkar. Saa først faar han nu tjene saapas at han kan fø' sig selv før han kan fø' kone og barn. Aanei du, det er ikke til at le av.103

Saa er det smaapikene ogsaa, som skal ha klær paa kroppen og enda litt — det kan ikke Melgaard fatte, ikke brødrene heller. Det er en evig strid. Kiv og strid . . . kiv og strid!

Lik en gammel klokke pendlet hun med hodet — vaaknet til igjen og klemte med en mager haand om garnnøstet —

. . Og nu har situationen utviklet sig —

Det tok i døren. Langsomt, men be« stemt blev den aapnet. Nina stod enda midt paa gulvet. Nu tok hun paa sig ven« stre hanske.

Politimesteren saa fra søster til søster.

Jeg haaber da De ikke skal trække dem tilbake allerede, kjære frøken?

Nina kalder sig frue, Melgaard.

Han bukket.

La mig ikke fordrive Dem, frue. Eller har søstrene kanske talt ut sammen for denne gang?

Konens blik møtte hans; han ståk haan* den i bonjourens inderlomme og lette — nu glemte jeg allikevel brevene, mumlet han — undskyld mig et øieblik!104

Nina hadde aapnet væsken; staaende, bøiet over bordet, skrev hun noget i en liten bok, rev ut et blad, rakte det til søs« teren —

De behøver ikke forsvinde, politimester! Jeg vil be dig ta imot denne, Louise — og bruke den til noget, som — som kan glæde dig. Du vet, jeg behøver den ikke, saa du trænger ikke takke mig.

Gud, Nina! De brune øinene stirret paa checken, paa summen som med faste og tydelige tal stod at læse i høire hjørne. Hvad tænker du paa! Velsigne dig . . . Fem tusen, Melgaard!

Manden bukket igjen, spontant og med anerkjendelse.

Maa jeg faa lov til at takke, jeg ogsaa, svigerinde! Saa meget tænkte vi os ikke, paa langt nær ikke! Blot en haandsræk« ning tænkte vi! Og jeg haaber Louise har forklart Dem at det maaske vil vise sig, at Deres penger ikke blir saa daarlig anbragt som det netop nu kan se ut . . .

Nina smækket igjen den russelærs.

Det er ikke noget laan — det er en105

gave til Lussi fira mig. Louise har ikke forklart mig noget. Ikke bedt mig om no« get. Det kom over mig som en indsky« deise. Jeg har allikevel raad til et glas portvin om formiddagen, jeg — og en cu garet paa sengen!

Hun kysset søsteren paa kinden, hilste let paa svogeren — og døren lukket sig bak den blaaklædte skikkelsen før nogen kunde hindre det. —

Fru Melgaard saa op paa sin mand.

Det er sandt. Jeg slåp at si det. Jeg slåp at si et ord — hvisket hun. Jeg vet ikke om jeg kunde faat det over mine læ« ber heller — du hørte selv — portvin om formiddagen . . .

Foran en oplyst speilglasrute stanset Nina Sigvart. Med vidaapne øine blev hun staaende og stirre ind i lyset.

Da rørte nogen hende let paa armen — en høi, hvithaaret mand lettet paa hatten.

Godkveld Nina. Staar du og studerer de nye merkene?

Hun smilte og nikket. Det var virke*106

lig vinduet i en tobaksbutik hun stod og varmet sig hos. Hun rakte frem haanden.

Det er længe siden sist!

Ja. Men du er like pen i ansiktet og like ung, næsten. Ikke graa engang?

Jeg farver det. Saalænge jeg ikke har fler rynker farver jeg det. Synes du det er dumt?

Han bøiet sig og kysset hendes hanske.

Vil du følge med mig ind og hjelpe mig kjøpe cigaretter til min kone? Jeg er for sent ute idag — da trænger jeg en formildende omstændighet.

Hun valgte sine egne yndlingscigaretter til hans kone.

Se op naar du allikevel gaar forbi — sa hun da de skiltes. Jeg har faat mit eget hjem nu.

Og du har det godt, Nina?

Bedre end de fleste!

Og din søn?

Min søn er gift — lykkelig gift.

Saa har du ingen ønsker mer?

Hun rødmet som en ungpike.

Jo — jeg ønsket mig netop noget! En107

ring min mor engang bar — en liten ring . . . Men den tilhører min søster fru politimester Melgaard. Og hende kan jeg ikke be om noget!

Hun vinket til ham med den hvite haan« den og forsvandt.INDHOLD

rt!

Digitaliserad av Projekt Runeberg och publicerad på
http://runeberg.org/kvindesind/.

Konverterad till .pdf, .epub, .mobi och .txt av Arkivkopia och publicerad på
https://arkivkopia.se/sak/runeberg-kvindesind.

Filen skapad 2018-12-17 17:00:23.465399